ΛΟΥΤΡΑ,
ΣΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Βραβευμένη Διπλωματική από το ΤΕΕ
Αθανασιάδου Αγγελική, Βασιλάκου Κατερίνα
Επιβλέποντες Καθηγητές: Α. ΚΟΥΡΚΟΥΛΑΣ, Δ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

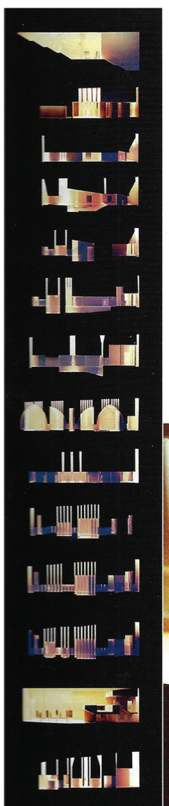

Ο διάδρομος με οδηγεί περνώντας από όλους τους ορόφους, στο υπόγειο, όπου βρίσκονται τα λουτρά. Εδώ κάτω είναι πολύ ωραία. Στους πέτρινους παμπάλαιους θόλους που αντιλαλούν απαλά έχει μια μόνιμη γλυκιά ζέστη, μιας και από παντού τρέχει το καυτό νερό... Και τότε θυμάμαι κάτι που με ζεσταίνει. Είναι η σπηλιά εκείνη που έφτιαχνα όταν ήμουν μικρό παιδί από ένα τραπέζι, δύο καρέκλες και μερικά σεντόνια ή χαλάκια. Στο χώρο που έχει κρατηθεί για μένα με περιμένει μια βαθιά χτιστή μπανιέρα που χάνεται στο δάπεδο και είναι γεμάτη με ζεστό νερό. Μπαίνω σιγά - σιγά πατώντας σε δύο μικρά πέτρινα σκαλοπατάκια και βουλιάζω μέχρι το πιγούνι μέσα στο ζεστό νερό…'

Έρμαν Έσσε, «Στα Λουτρά», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2000

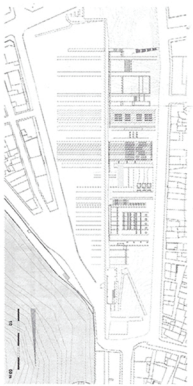

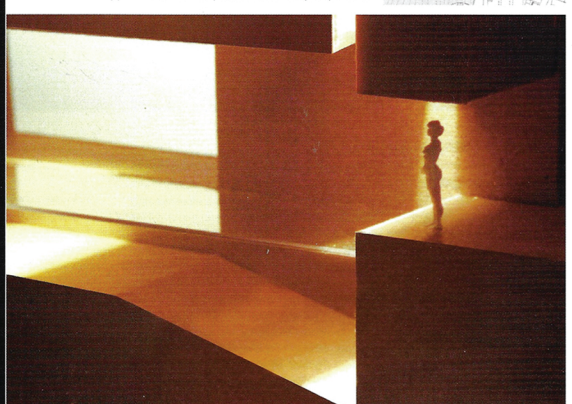

Η αναζήτηση της αλήθειας που διέπει έναν υπόσκαφο χώρο λουτρών, αποκτά υλικότητα και διαστάσεις κτίσματος, περνώντας μέσα από τα στάδια της μύησης στη λουτρική εμπειρία. Ένας χώρος ιδιότυπος που καλεί τον επισκέπτη να τον ανακαλύψει ξανά και ξανά ακολουθώντας τα βήματα που οδηγούν σε μια ενδοσκόπηση, τη βύθιση μέσα στο νερό και τέλος, στην κάθαρση.

Η περιοχή επέμβασης βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα των ενετικών αχυρώσεων της πόλης των Χανίων. Ορίζεται από τις οδούς Μίνωος, Κύπρου και Νικηφόρου Φωκά και περιλαμβάνει την τάφρο και το ανάχωμα που βρίσκονται εκατέρωθεν του τείχους. Παλαιότερα αποτελούσε το κεχυρό όρο μεταξύ της παλαιάς πόλης και του έξω κόσμου, ενώ σήμερα με την ανάπτυξη της σύγχρονης πόλης αποτελεί ένα αστικό κενό που έχει, έως τώρα, αποτύχει να βρει το νέο του χαρακτήρα στη σύγχρονη πραγματικότητα. Το τείχος αποτελεί σημαντικό τοπόσημο φορτισμένο με ιστορική μνήμη και αξία, όσο και αντικείμενο καθεαυτό, κεχυρό γραμμικό άξονα προσανατολισμού και καθοριστικό στοιχείο της μορφολογίας του ανάγλυφου της περιοχής.

Η επέμβαση προτείνει ένα υπόσκαφο κτίριο λουτρών στην περιοχή του αναχώματος, το οποίο 'θαμμένο' στο όριο μεταξύ της παλαιάς και της σύγχρονης πόλης, μεταξύ της παλαιάς και της νέας στάθμης, θα λειτουργεί ως συνδετικό στοιχείο με δημόσιο χαρακτήρα.

Αναζητώντας τις ποιότητες εκείνες που μεταμορφώνουν το χώρο και τα σώματα, προσπαθήσαμε να προσδιορίσουμε τις καταστάσεις που σε έναν υπόσκαφο και άρα σκοτεινό χώρο καθορίζουν την ατμόσφαιρα:

Το φως, το νερό, ο ήχος...

Το φως, ως προβολέας που μπαίνει κατακόρυφα ως επί το πλείστον και εξασφαλίζει τις συνθήκες μιας σκηνικής θέασης, παραπέμπει στην πραγματικότητα ενός διαφορετικού κόσμου. Πίνεται σηματοδότης και καθοδηγητής στην πορεία περιήγησης μέσα στο υπόσκαφο κτίσμα, άλλοτε συνένοχος της κρυμμένης αλήθειας και άλλοτε αποκαλυπτικός μάρτυράς της, ενώ, κατά την κίνησή του, δίνει την αίσθηση και της κίνησης του κτιρίου μέσα στο χρόνο. Σύμμαχος του, το νερό· αντιστρατεύεται την οριστικότητα της μορφής, μεταμορφώνεται από την γυάλινη εντύπωση της ήρεμης επιφάνειά, στην αμιχλώδη και ελαφριά πραγματικότητα του ατμού. Θα μπορούσαμε να φαντιστούμε τις εικόνες...

Το ήρεμο νερό της πισίνας και η αντανάκλαση στην επιφάνειά της, των ακτίνων φωτός... Ο ατμός των χαμάμ, πάνω στον οποίο διαγράφονται οι λεπτές ακτίνες του φωτός αποκτώντας όγκο... Η κουρτίνα νερού που, σαν ιδιότυπος καμβός, αποτυπώνει την σκιά της φιγούρας όταν φωτίζεται από πίσω... Το αλλοιωμένο περίγραμμα της φιγούρας που υποφωτίζεται μέσα στο κινούμενο νερό...

Ως χώρος που αποσκοπεί σε μια βιωματική εμπειρία, το κτίριο παίζει με τις ηχητικές εναλλαγές. Ο ήχος αποτελεί παράγοντα ανίχνευσης και κατανόησης του χώρου, στοιχείο προσανατολισμού και επομένως εργαλείο σύνθεσης. Έτσι, βασικά ζητήματα του χώρου όπως οι διαστάσεις, το σχήμα, η στάθμη, ο προσανατολισμός, αφήνουν το αποτύπωμά τους στην ακουστική εμπειρία του περιηγητή. Ένα πλούσιο ηχητικό τοπίο εναλλάσσεται από τον απαλό αντίλαλο της μεγάλης πισίνας, στον ήχο του ορμητικού νερού των ντούζ και από τον υπόκωφο αχό των θερμών λουτρών, στη ρυθμική ηχητική των χώρων μασάζ...

Μέσα στα λουτρά, το φως, το νερό, ο ήχος, αλλοιώνουν κάθε φορά τα περιγράμματα, τα όρια τις ακριβείς διαστάσεις του χώρου και παραπέμπουν σε αρχέγονες καταστάσεις της ανθρώπινης υπόστασης, σε μνήμες και αισθήσεις. Η γένηση, η βάπτιση, η μύηση, η κατάδυση, η κάθαρση, και η αναγέννηση, ενώνονται ως ένας ατέρμονος κύκλος ζωής και θανάτου, γνώσης και αυτοκαθορισμού του ανθρώπου που μέσα από την λουτρική εμπειρία αντιλαμβάνεται τον εαυτό του ως το δρών, ενεργό και γενεσιουργό στοιχείο του χώρου γύρω του.

Καθορίζοντας τον τρόπο της αισθητηριακής προσέγγισης των λουτρών προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε χωρικότητες που θα εξασφάλιζαν τους όρους ενός μυστηριακού χώρου, μιας διαφορετικής πραγματικότητας.

Ψάχνοντας ανάμεσα σε συμβολισμούς, μύθους και αισθήσεις, ακολουθήσαμε μια ιδιότυπη διαδικασία παραγωγής χώρου, αφαιρετική αμιλεύοντας το κενό, δημιουργώντας διαφορετικές εν-τυπώσεις με γνώμονες πάντα τα ίδια εργαλεία: φως, νερό, ήχος, βλέμμα και ανθρώπινη φιγούρα.

Η κάτοψη αποτέλεσε περισσότερο το βοηθητικό σχέδιο, μια προσπάθεια διαγραμματικής απεικόνισης της διάταξης των λειτουργιών, επίτευξης των κινήσεων, ένα μπερδεμένο αποτύπωμα λαβυρίνθου. Μια ρεαλιστικότερη αντίληψη του χώρου των λουτρών θα μπορούσε ίσως να επιτευχθεί προσεγγιστικά μέσω των κατακόρυφων τομών που αλλάζουν συνεχώς διατομή καθώς το κτίριο εξελίσσεται.

Στους επάλληλους κύκλους μέσα στον κρυμμένο λαβύρινθο, μίτο και οδηγό προσανατολισμού αποτελεί το τείχος που ως ευθυτενές και σταθερό σημείο αναφοράς, το συναντάει κανείς συχνά στην πορεία του. Είναι η υπενθύμιση και η υπόσχεση του νόστου. Η σύνδεση με την σύγχρονη πραγματικότητα της πόλης αλλά και η αναγωγή στις πολιτισμικές αξίες του παρελθόντος. Η λουτρική διαδικασία, αποτελεί ένδειξη πολιτισμού και στοιχείο της παράδοσης και των διαφορετικών πολιτισμών της πόλης των Χανίων. Το τείχος αποκτά με αυτόν τον τρόπο ένα διττό ρόλο ως στοιχείο που χωρίζει αλλά και ενώνει διαφορετικές πραγματικότητες.

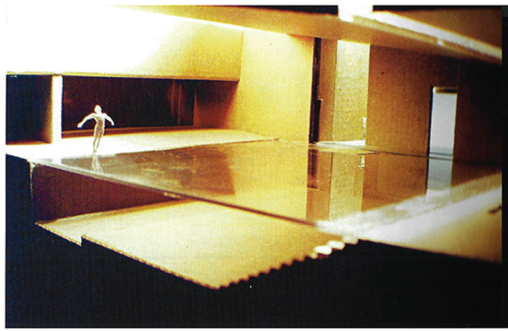

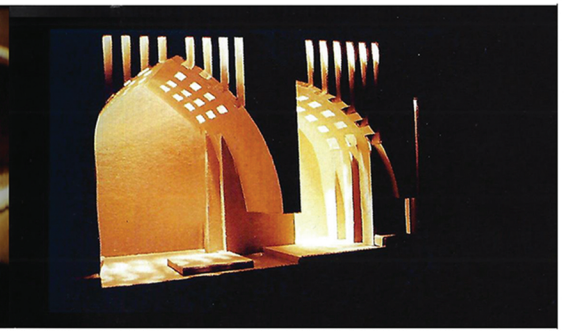

This diploma project constitutes a compositional study of a bathing complex, located in the east side of the Venetian Wall Ruins in Chania, revolving around two elemental points of the building's characteristics. Taking into account its positioning underground, its is looking upon the various ways that space is being perceived and understood and inhabited by the user, while investigating the distinct properties that characterize bathing spaces, it is looking on ways to incorporate the nature of the use in its compositional process.

The essential occurrences in a subterranean and thus dark landscape of baths transform the spatial perception within the building and the identity of the body environed in that space. Important elements as the scaling, the direction and the focusing of light, the different physical manifestations of water and its physical, visual and narrative interaction with the human shape, and the various sounds coating of the building's activity, in this project become elemental to the understanding and the forming of the overall environment.

In an extracting procedure resembling to sculpturing processes, the building is shaped through a constant carving of the enclosed between the earth emptiness-void, creating a series of successive cross-section that continuously reshape as the building evolves.

The stirring body and the human gaze, mobile and inquisitive, become the generators of the landscape. The path through different sections of the building is timeless, an initiation path in a mystical landscape, perceived differently by each of its users, charged with personal reflections.

Vectorworks

Ψηλά από πάνω μου, στο θόλο του χτιστού μου κελιού που μου θυμίζει κελί μοναστηριού, μπαίνει αμυδρά το φως της ημέρας από ένα παράθυρο με ματ τζάμι. Εκεί ψηλά, έναν όροφο πιο πάνω, πίσω από το θαμπό τζάμι είναι ο κόσμος, μακρινός, γαλακτώδης, κανένας του ήχος δεν φτάνει στα αυτιά μου. Και γύρω μου παίζει η θαυμάσια ζεστασιά του μυστηριώδους νερού...'

Ήρμαν Εσσε, «Στα Λουτρά», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2000